

Tijdsbeelden Hoger Onderwijs

Portret Willy van Lieshout

Adriaan in 't Groen

Eburon
Delft 2017

Juni 2017

ISBN 978-94-6301-142-6

Afbeelding omslag: in 1998 geschilderd portret door Carla Rodenberg van Willy van Lieshout in opdracht van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Het hangt in de foyer van het aulacomplex van de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Als niet anders is aangegeven komen de foto's uit privébezit van Van Lieshout en In 't Groen.

Deze publicatie kwam tot stand met financiële steun van de Radboud Universiteit te Nijmegen en de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU). De verantwoordelijkheid voor de redactie van deze publicatie ligt uitsluitend bij auteur Adriaan in 't Groen

Productie en uitgave: Academische Uitgeverij Eburon, Delft,
www.Eburon.nl

Grafische vormgeving: Studio Iris, Leende
Omslagontwerp: Textcetera, Den Haag

© 2017. A. in 't Groen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

1966

Opening eerste instituut voor Hoger Beroepsonderwijs
in Nederland. Willy trots in het midden.
Frits Philips lachend rechts naast hem.

Inhoud

Tijd en plaats	9
Tijdgeest	15
Tijdlijn	37
Zelfbeeld	47
Persoonsbeeld	79
Auteur	85

1937

Willy van Lieshout rechts naast
zijn jongere broer Jackie.

Tijd en plaats

Een biografie is een sleutel van de tijd. Het volgen van een mens van vlees en bloed geeft inzicht in de tijdgeest, in wisselende stemmingen bij tijd en plaats. Dat geldt zeker als de ‘getuige van de tijd’, een actieve en vooraanstaande rol in het maatschappelijk bestel speelt. Bij de ontmoeting met een ‘tijdgetuige’ krijgen complexe politieke en bestuurlijke zaken meer reliëf, meer dimensionaliteit. Biografie-onderzoek is dan ook een belangrijk instrument van de beleidshistoricus.¹ Spanning en werkelijkheid, continuïteit en discontinuïteit laten stemmingen op het gezicht achter. Zo ontstaan hier Tijdsbeelden van Hoger Onderwijs. In dit portret van Willy van Lieshout zien we een creatieve en pragmatische man tussen tijd en plaats, tussen breukvlakken, op verschillende plaatsen leven en werken. Hij is een gepassioneerd bestuurder in het domein van onderwijs en wetenschap. Na de Tweede Wereldoorlog is hij bij alle grote ideeën en plannen betrokken: middenschool, schaalvergroting, regionale samenwerking, vorming van grote hogescholen, planning van het Hoger Onderwijs, oprichting van de verenigingen van hogescholen en universiteiten, gesprekspartner van tientallen ministers, kardinalen, burgemeesters, bestuurders, wetenschap-

1 Er staan natuurlijk meer instrumenten ter beschikking. Alle kennen hun zwakke en sterke punten. Een combinatie kan een uitkomst zijn. Dat zal vermoedelijk gebeuren bij het grote onderzoeksproject ‘100 jaar departement van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie hierna.

pers en studenten. Wat Van Lieshout zo bijzonder maakt is dat hij niet alleen plannen kan maken, maar dat hij er door zijn overlegtalent ook de handen voor op elkaar krijgt. Hij luistert, analyseert en praat daarna overvloedig de contradicties weg. En nog meer. Als ingenieur kan hij die plannen in de dagelijkse praktijk van onderwijs en wetenschap ook goed realiseren. Zijn biografie geeft inzicht in de naoorlogse geschiedenis van het onderwijs, met een accent op het Hoger Onderwijs.² Zijn er andere tijdsbeelden van het Hoger Onderwijs denkbaar? Natuurlijk. Andere tijdgetuigen vertellen hun verhaal, creëren andere werkelijkheden.³

Hij is een vooroorlogskind van 1928. Groeit rustig op in de katholieke standenmaatschappij van Maastricht, tamelijk ver van dat cultureel zo verwijderde, andere Holland. Dan komt zijn eerste breuk in de tijdlijn in de vorm van de Tweede Wereldoorlog en wordt de maatschappij daarna meer egalitair ingericht. De opbouwjaren en het rijke roomse leven bepalen dit nieuwe tijdvak. In 1961 laat de bouw van de

- 2 Er is veel documentatie gebruikt. Het is hier in dit beknopt werk niet mogelijk dit uitvoerig weer te geven. Daarom een selectie van de belangrijkste geraadpleegde literatuur:
Hans Schippers, 1989, Van Tusschenlieden tot Ingenieurs, De geschiedenis van het Hoger Technisch Onderwijs in Nederland.
Jaap Stam e.a., 1995, Hoog gegrepen, Tien bewindsliden, universiteiten en politiek.
C.J.M. Schuyt en Ed Taverne, 2000, 1950. Welvaart in zwart-wit.
J.M.G. Leune, 2002, Onderwijs en maatschappelijke verandering, Een terugblik op 200 jaar onderwijs en onderwijsbeleid in Nederland.
P. Boekholt e.a. 2002, Tweehonderd jaar onderwijs en de zorg van de staat. In: Jaarboek van de geschiedenis van opvoeding en onderwijs.
Peter van Dam, James Kennedy en Friso Wielenga (red.), 2014, Achter de zuilen. Op zoek naar religie in naoorlogs Nederland.
Pieter Slaman e.a., 2015, Kansen in het koninkrijk, Studiebeurzen 1815-2015. Zie ook bij de voetnoten hierna.
- 3 Daar wordt aan gewerkt in het project geschiedschrijving 100 jaar departement van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie hierna.

Berlijnse muur het ‘hoogtepunt’ van de koude oorlog zien. Willy van Lieshout is dan van Maastricht naar Eindhoven gegaan. De studentenprotesten van 1968 in Parijs, Tilburg, Amsterdam en andere steden leiden naar maatschappelijke democratisering, seksuele vrijheden en ontkerstening. Universiteiten en hogescholen stromen vol, kerken leeg, abortusklinieken open hun deuren. De universiteiten krijgen een andere bestuursstructuur met een College van Bestuur onder leiding van een voorzitter en een universiteitsraad voor democratische controle. Met de val van de Berlijnse Muur in 1989 begint een nieuw tijdvak: ontspanning en internationale samenwerking zijn daarvan de kernbegrippen. Van Lieshout is dan al lang in Nijmegen. Dan vliegen op 11 september 2001 volkomen onverwacht extremisten de Twin Towers binnen. De fase van extremistisch geweld breekt aan.

De invloed van deze verschillende omgevingen, van deze verschillende tijden en plaatsen, bepaalt de biografie van Willy van Lieshout.⁴ Dat zal in deze minibiografie duidelijk worden. De focus is daarbij gericht op zijn rol als bestuurder binnen het domein van onderwijs en wetenschap. Zijn privéleven blijft hier grotendeels buiten beschouwing. Van Lieshout is geen toeschouwer, maar een alerte onderwijsman en een bestuurder vol ideeën en plannen. KVP en later CDA zijn de politieke basis. Steeds de hand aan de ploeg. Bijna altijd voorzitter. Bij zo’n man heeft de wisseling van tijd en plaats grote invloed op zijn biografie. Materiaal genoeg voor dit boekje, zeker ook voor een uitvoeriger boek. We hebben bewust nu voor deze miniatuur gekozen om deze biografie snel en voor

4 Vgl. Pierre Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement* (Paris: Éditions de Minuit 1979). Waarneming en gedrag van het individu worden onvermijdelijk, wetmatig, beïnvloed door de omgeving waarbinnen zij of hij functioneert.

een grote groep belangstellenden beschikbaar te kunnen krijgen. Zo kon Willy nog aan dit beknopt werk meewerken en kan het benut worden als inbreng bij het grotere project van de geschiedschrijving van het departement van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 1918 – 2018.⁵

Willy komt uitvoerig aan het woord in zijn zelfportret. Dat is ontstaan tijdens een interview in 2014 dat ik samen met Pieter Slaman thuis bij hem in Mook afnam. De woorden van Van Lieshout staan centraal. De tekst is door hem geautoriseerd. Dat zelfportret wordt voorafgegaan door een beschrijving van het tijdsbeeld waarin hij leeft. Dat is door mij samengesteld. Daarbij heb ik gebruik gemaakt van mijn vijftigjarige kennis van Willy's werk, de tientallen ontmoetingen die ik met hem heb gehad en de openhartige gesprekken die we samen voerden. Deze miniatuur wordt afgesloten met mijn duiding van het werk van Van Lieshout.

De Radboud Universiteit in Nijmegen en de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten VSNU worden zeer gedankt voor hun medewerking en financiële ondersteuning bij het drukken en uitgeven van deze miniatuur, waarvoor de verantwoordelijkheid uitsluitend bij mij ligt. Ik dank mijn collega dr. Pieter Slaman voor steun en nuttig commentaar.

Den Haag, zomer 2017

Dr. Adriaan in 't Groen MPA

5 September 2018 bestaat het departement van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 100 jaar. Er verschijnt een jubileumboek met een bewindsliedenboek. Daarin komen ook andere 'getuigen van de tijd' uit het domein Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan het woord dan bewindsleden, zoals Willy van Lieshout. De auteur van deze miniatuur is daarbij betrokken samen met de Leidse beleidshistoricus dr. Slaman, die als hoofdredacteur van het jubileumboek optreedt.

1946

Willy van Lieshout als padvinder, verkenners
en aankomend hopman.

1952

Willy van Lieshout wordt beëdigd
als officier cavalerie.

Tijdgeest

1961. Nederland rijst op uit de misère van Tweede Wereldoorlog. Het kabinet-De Quay regeert met de bevlogen katholiek Cals op het departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Het gaat voortvarend in Nederland. Er groeit hoop op een betere toekomst. Nooit meer oorlog. Welvaart en voorspoed liggen in het verschiet. De blokkade op maatschappelijke ontwikkeling door twee wereldoorlogen, crisis en maatschappelijke en politieke revoluties, lijkt na ruim een halve eeuw eindelijk weg. Grenzen gaan open. Volkeren die elkaar lang en hardvochtig bevochten werken samen in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.⁶ In die tijdgeest wordt een 32 jarige katholiek, Maastrichtenaar uit de standenmaatschappij van voor de Tweede Wereldoorlog, en elektrotechnisch ingenieur, W.C.M. van Lieshout door de zeer invloedrijke Brabantse en katholieke Frits Philips benoemd als directeur van de Hogere Technische School in Eindhoven. Zijn langjarige loopbaan als bestuurder in het domein van ‘onderwijs en wetenschap’ begint.

6 De EGKS wordt in 1951 opgericht door Frankrijk, West-Duitsland, Italië Nederland, België, Luxemburg. Het is de voorloper van de Europese Gemeenschap. De geboortegrond van de initiatiefnemers, grensbewoners en katholieken, de Fransman Robert Schuman (Luxemburg, Clausen, 1886-1963) en de Duitser Konrad Adenauer (Keulen, 1876-1967) ligt niet ver van Maastricht. Deze grensbewoners kijken van nature over grenzen, verbinden plaatsen, tijden en culturen met elkaar. Hier tekent zich een parallelie af met Van Lieshout.